

Landstinget slipper betala skadestånd för läkarmissar

Högsta domstolen ändrar hovrättsdom

Högsta domstolen (HD) ändrar en tidigare hovrättsdom och friar Stockholms läns landsting från skadeståndsansvar för två läkares misstag, som ledde till att en 37-årig kvinna dog efter en handsvettsoperation.

II Operationen skedde 1994 med trans-torakal sympatektomi med kvinnan sittande. Under ingreppet skadades ett blodkärl. Blödningen ledde till att kvinnan avled. Läkarna varnades i Ansvarsnämnden, ett utslag som fastställdes i kammarrätten.

Kvinnans man och tre barn stämde Stockholms läns landsting i egenskap av arbetsgivare till läkarna och yrkade skadestånd för kvinnans död.

De menade att läkarna genom grov vårdslöshet som ligger mycket nära ett uppsåtligt handlande orsakat kvinnans död, och att de drabbats av personskada i form av psykiska besvär.

Landstinget medgav att läkarna gjort fel men bestred att de visat grov vårdslöshet. Landstinget vitsordade också att kvinnan dött på grund av operationen.

Tingsrätten konstaterade att båda läkarna hade varit allvarligt försumliga. Men eftersom de inte gjort sig skyldiga

till grov vårdslöshet som ligger nära ett uppsåtligt handlande friades landstinget.

Familjen överklagade beslutet till hovrätten, som våren 2002 dömde landstinget att betala skadestånd. (Vi berättade om det i nr 16/2002.)

Läkarna hade varit allvarligt försumliga, men det kunde inte komma i fråga att beteckna deras handlande som grovt vårdslöst på gränsen till uppsåtligt, menade hovrätten. Men även en lägre grad av vållande, som det rörde sig om här, borde grunda skadeståndsskyldighet.

Lagen ändrades

Hovrätten pekade främst på en ändring i Skadeståndslagen som trädde i kraft den 1 januari 2002.

Ändringen innebär att ersättning ska betalas för personskada som åsamkats någon som stod den avlidne särskilt nära.

Rätten till ersättning, som främst avser psykiska besvär, är oberoende av grunden för skadeståndsskyldigheten. Att skadestånd ska betalas även när dödsfallet har vållats genom oaktsamhet som inte är grov innebär en utvidgning av vad som gällt enligt tidigare praxis. Det är något som man bör kunna beakta även vid en prövning som ska göras en-

ligt äldre rätt, hävdade hovrätten och fällde landstinget.

Efter överklagande från Stockholms läns landsting ändrar nu HD hovrättsdomen och friar landstinget från skadeståndsansvar. HD hänvisar till lagstiftningens förarbeten där det framgår att den nya bestämmelsen, i enlighet med allmänna skadeståndsrättsliga principer, endast kan tillämpas på skadefall som har inträffat efter ikraftträdandet.

»Principiellt oriktigt«

HD hänvisar också till tidigare praxis, bland annat till ett mål från 1999 där domstolen ansåg att förutsättningar för ersättning saknades när dödsfallet inte orsakats uppsåtligt eller genom grov vårdslöshet som ligger mycket nära ett uppsåtligt handlande.

»Att nu beträffande skadefall som inträffat före den 1 januari 2002 – i strid med övergångsregleringens anda – frånga denna praxis får anses principiellt oriktigt«, slår HD fast.

Här inträffade dödsfallet 1994, och de försumliga läkarnas handlande kan inte betecknas som grovt vårdslöst på gränsen till uppsåtligt, anser HD och kommer fram till att landstinget inte är skadeståndsskyldigt. •

Nyopererad med tryckfall borde undersökts

Natten efter den laparoskopiska galloperationen föll den 57-åriga kvinnans blodtryck till 80/40. Det kunde ha berott på en livshotande komplikation. Jourhavande kirurg, en AT-läkare, borde därför ha gjort en personlig bedömning av patienten. Eftersom han inte gjorde det får han en erinran. (HSAN 1414/02)

II Operationen den 14 mars i fjol gick bra, men under natten försämrades kvinnans tillstånd med sjunkande blodtryck. Den jourhavande AT-läkaren underrättades per telefon klockan 00.30. Han sade till sjuksköterskan att låta det nysatta vätskedroppet gå in och avvakta effekten. Nästa dag undersöktes kvinnan av andra läkare, som fann en blödning i bukhålan. Kvinnan opererades igen.

Kvinnan anmälde AT-läkaren för felbehandling. Hon berättade bland annat att hon var mycket sjuk på natten efter operationen, men att läkaren inte brydde

sig om att undersöka henne. Följande morgon bedömde två andra läkare att hon omedelbart måste opereras igen. Det inträffade hade vållat henne både psykiska och fysiska besvär.

Ansvarsnämnden tog in kvinnans journal och yttrande av AT-läkaren. Han bestred fel med bland annat följande motivering:

Han befann sig på akuten när en sjuksköterska från avdelningen på telefon berättade att en patient som under dagen opererats med en elektiv laparoskopisk kolecystektomi hade ett lågt tryck.

Planerade att göra egen bedömning

Han fick veta att Hb var lågt (109), ungefär samma nivå som tidigare under kvällen. Han kontrollerade då om patienten fått vätska, och sjuksköterskan meddelade att man just hade kopplat en 1 000 ml Ringer-acetat med hög infusionshastighet. Han sade till sjuksköterskan att avvakta effekten av droppet och att söka honom igen om patienten inte blev bättre. Efter det hörde han inget mer från vårdpersonalen under natten, uppgav AT-läkaren.

Vid telefonsamtalet hade han gjort

sin bedömning på de uppgifter sjuksköterskan lämnade honom samt de anteckningar som fanns tillgängliga i datajournalen om patienten, som han själv inte tidigare träffat.

AT-läkaren uppgav vidare att han hade planerat att göra en egen klinisk bedömning av patienten senare om vätsketerapi inte hade effekt på det låga trycket. Eftersom han inte blev sökt igen bedömde han att det inte behövdes.

II Bedömning och beslut

Ansvarsnämnden konstaterar att av utredningen framgick att kvinnans blodtryck var mycket lågt när AT-läkaren kontaktades per telefon på natten mellan den 14 och 15 mars 2002. Av sköterskeanteckningarna framgick att blodtrycket då uppmätts till 80/40.

Eftersom kvinnan var nyopererad kunde hennes låga blodtryck bero på en livshotande komplikation. Detta borde föranlett AT-läkaren att personligen, snarast möjligt, och eventuellt efter kontakt med sin bakjour, göra en bedömning av patientens tillstånd. AT-läkaren har inte fullgjort sina skyldigheter och tilldelas en erinran av Ansvarsnämnden. •